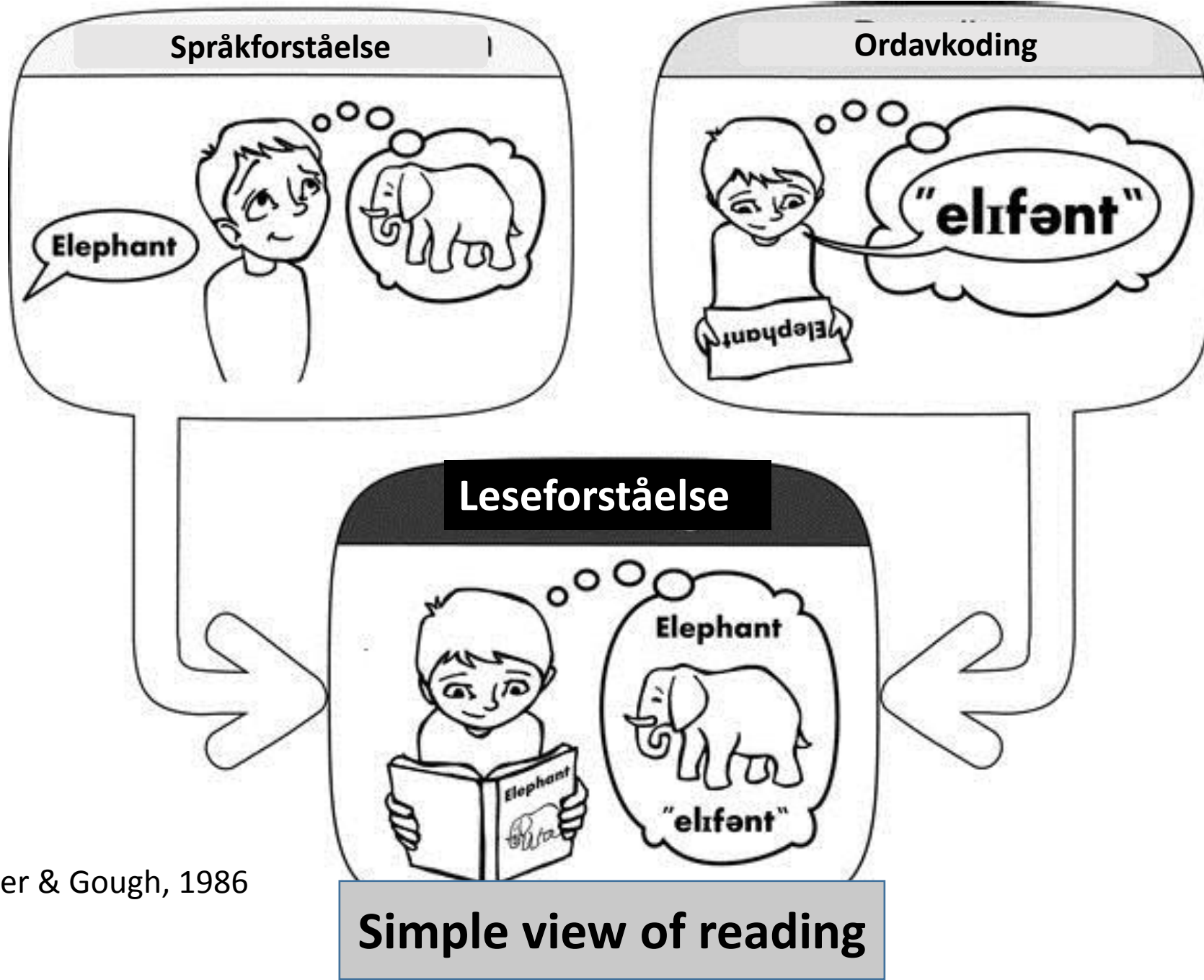

Språkstimulering i barnehagen – Asker og Bærum

Åste Mjelve Hagen, Monica Melby-Lervåg & Arne Lervåg
Bærum_2017

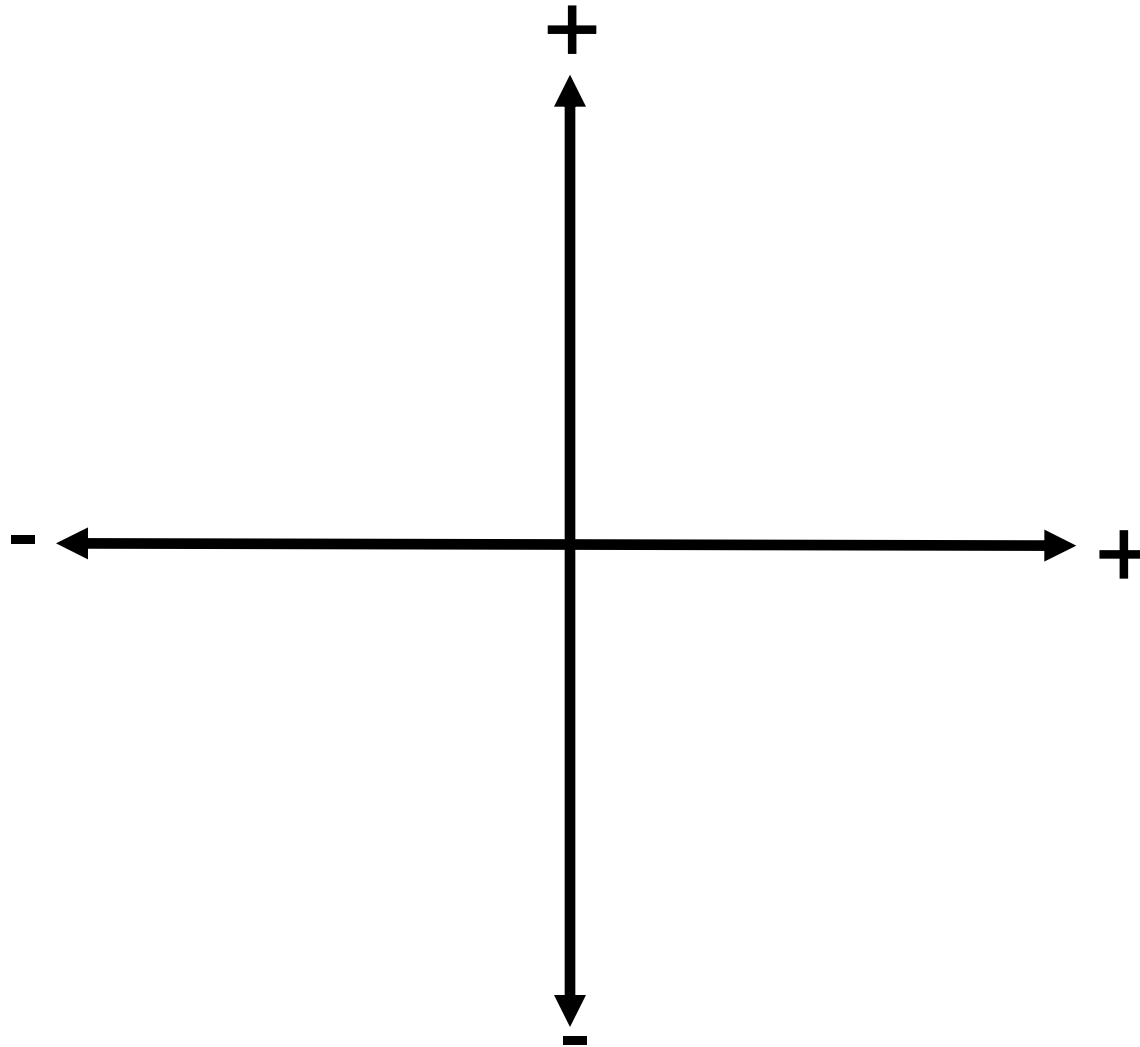

Tunmer & Gough, 1986

Simple view of reading

Ferdigheter som er viktig for språkforståelse

Begrepsforståelse, grammatikk etc.

Ferdigheter som er
viktig for ordavkoding

Fonologiske ferdigheter som
fonologisk bevissthet

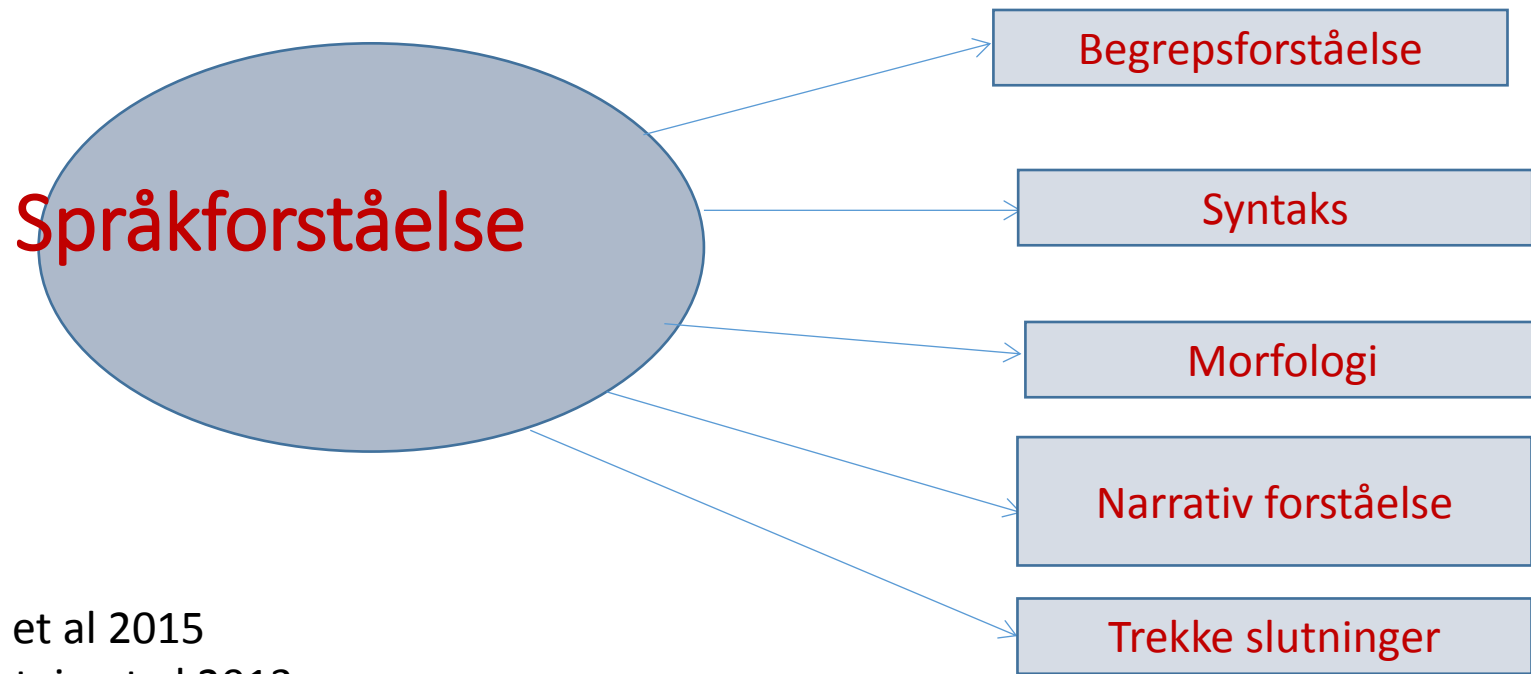
Variasjon i barns leseforståelse

Lervåg, Hulme & Melby-Lervåg submitted

Språkforståelse

En essensiell ferdighet for både senere skoleferdigheter og for å fungere i sosial interaksjon med andre og være en aktiv samfunnsborger.

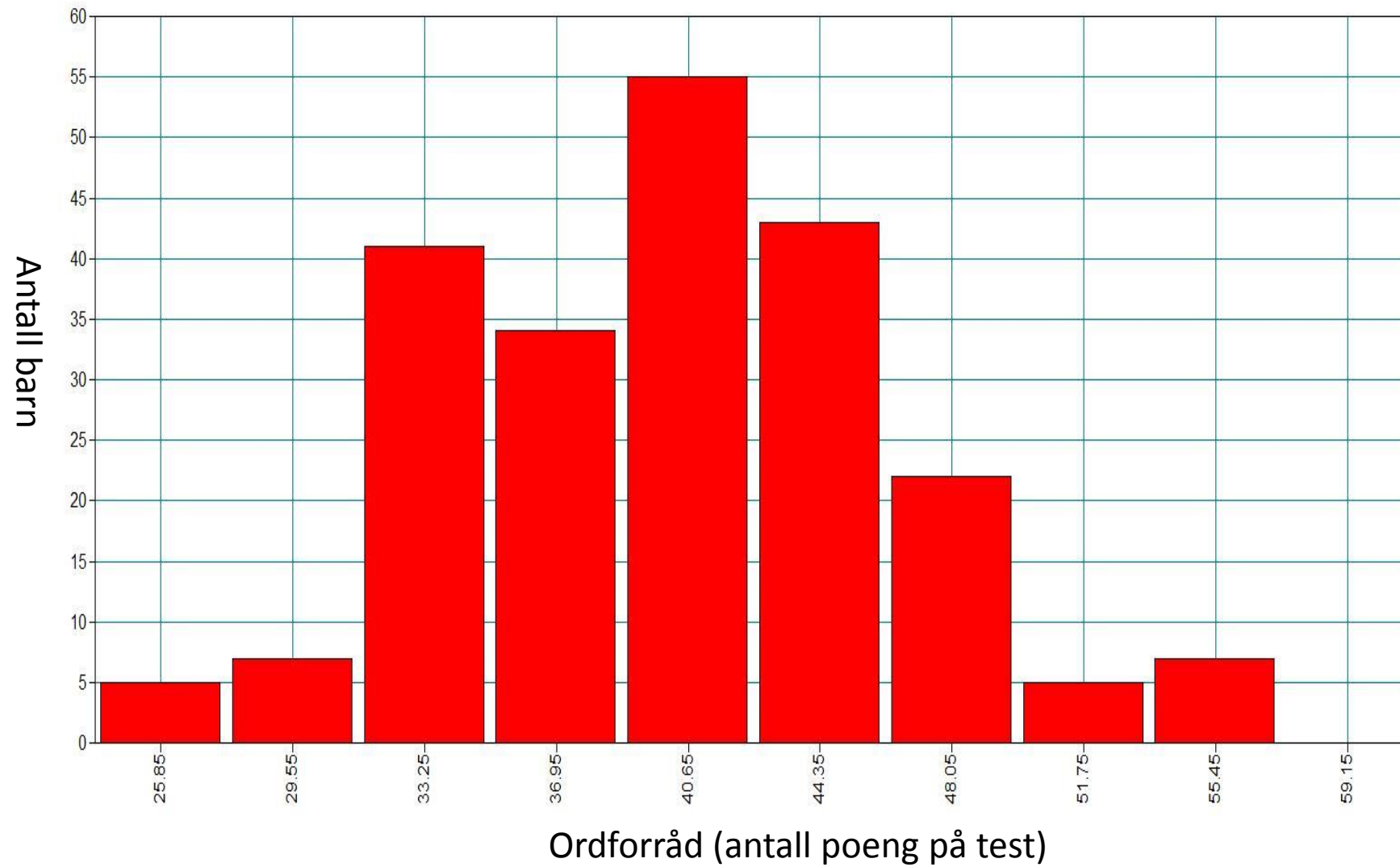
Klem et al 2015
Bornstein et al 2013

Språkutvikling: to studier

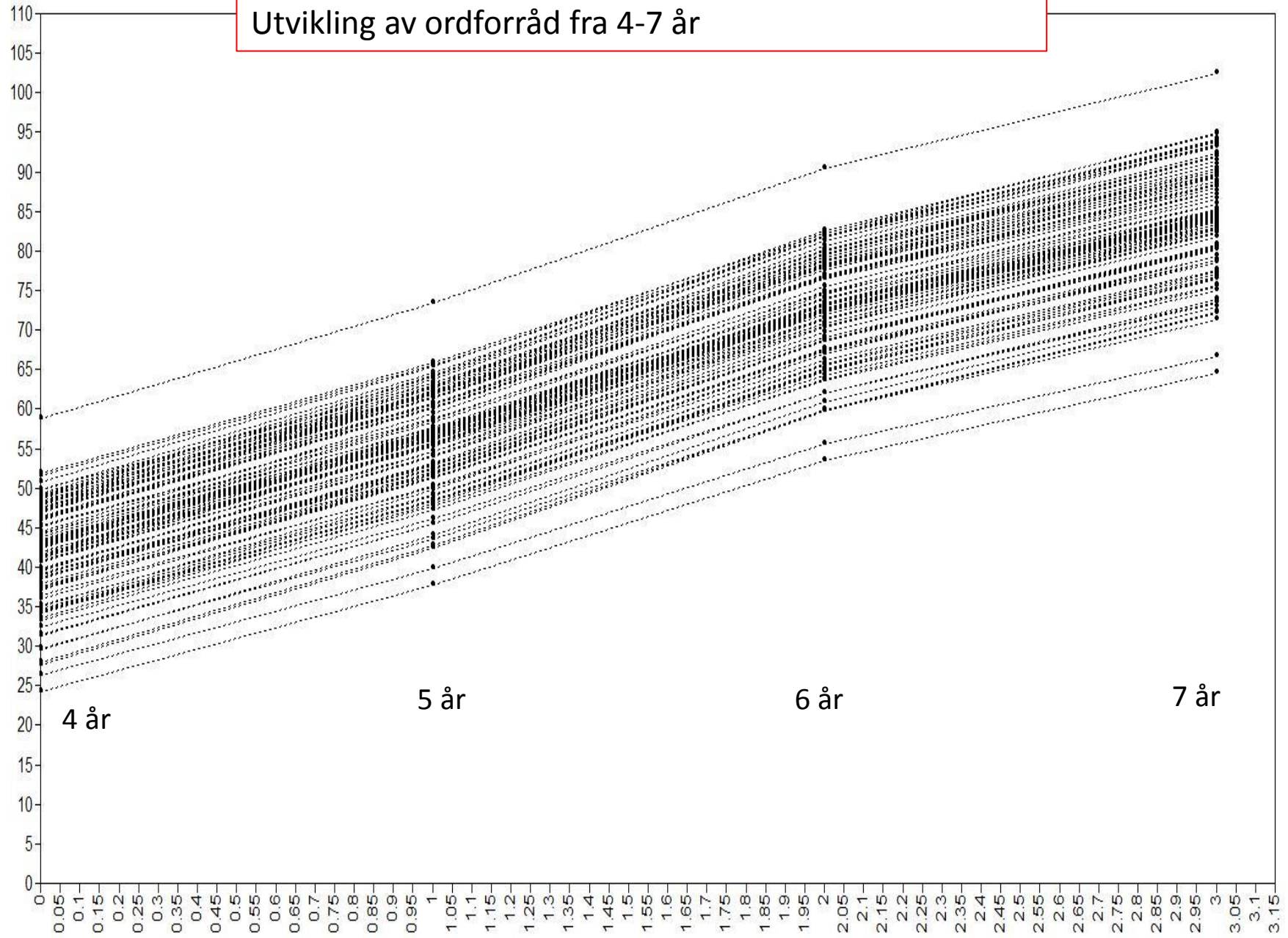
Språkforståelse

- En kohort i en kommune med enspråklige 4 åringer forespurt om å delta i studien.
- Barna er fulgt årlig på et stort antall tester av språk og kognisjon i førskolealder og i skolealder, samt også leseforståelse og teknisk lesing i skolealder.
- Barna er fulgt fra de er 4 år og til og med 4. klasse

Utvikling av ordforråd fra 4-7 år

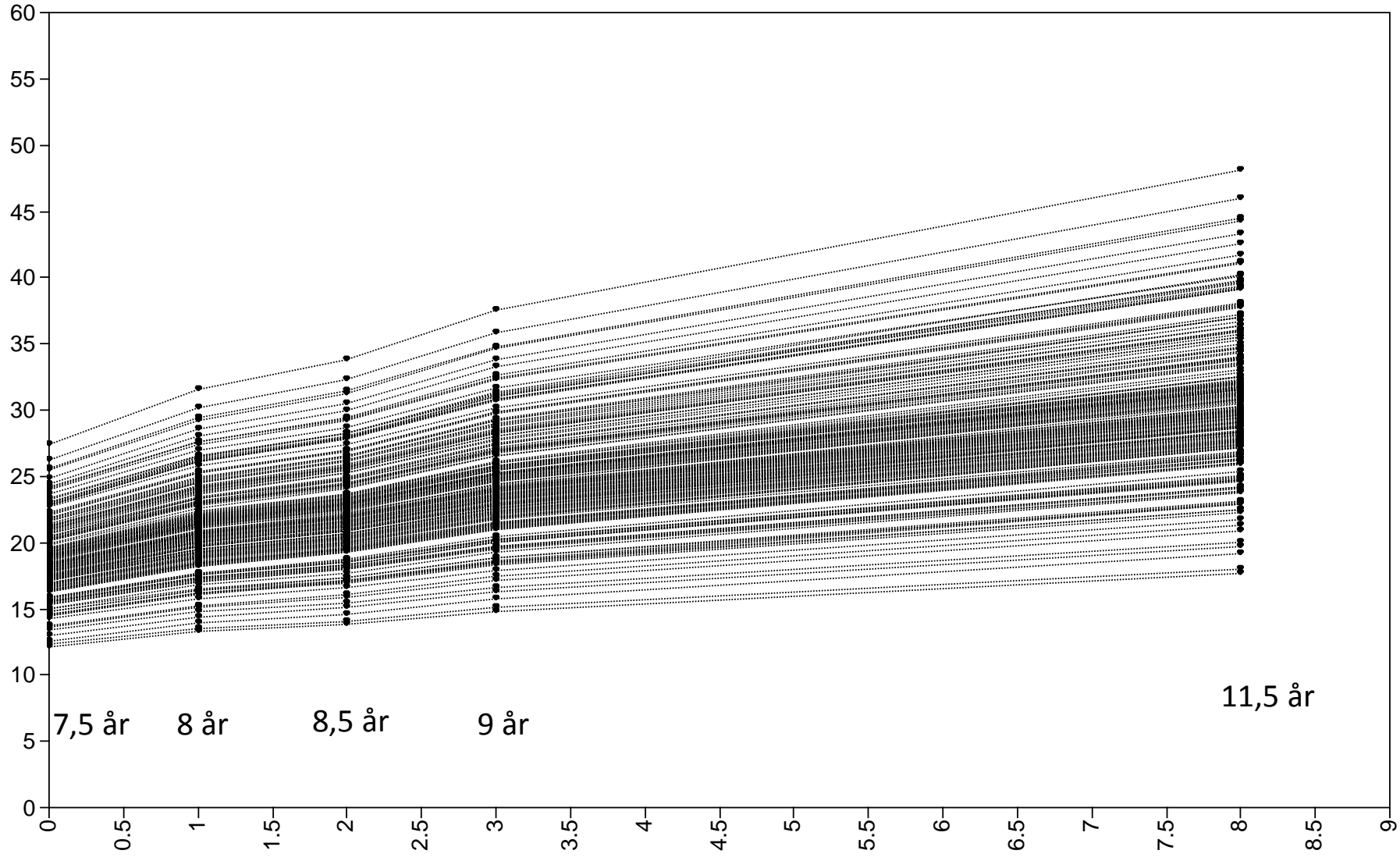
Språkforståelse

- De som har best ordforråd behersker mange flere ord som den svakere delen av utvalget ved 4 års alder
- Alle har en bratt læringskurve, ordforrådet er i sterk økning hele førskolealderen,
- Men: Rangordningen mellom barna er nærmest lik, det vil si at de som strever i 4 årsalder gjør det også i skolealder

Språkforståelse

- Alle har en bratt læringskurve, ordforrådet er i sterk økning hele førskolealderen
- Men: Rangordningen mellom barna er nærmest lik, det vil si at de som strever i 4 årsalder gjør det også i skolealder

Utvikling av ordforråd fra 7,5-11,5 år

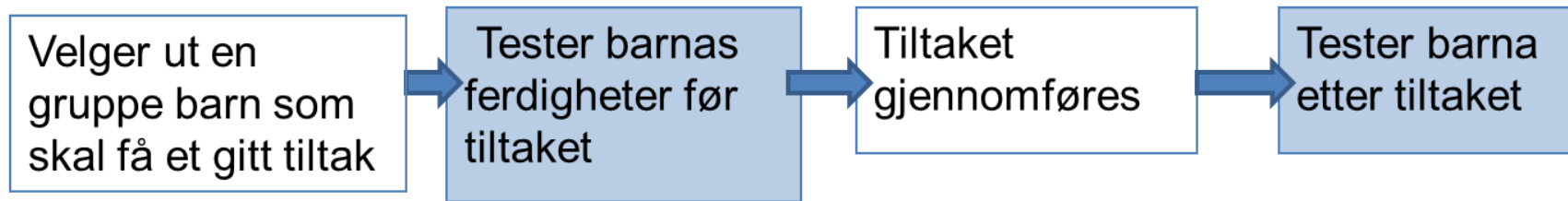

Språkforståelse

- Også her ser vi tydelige læringskurver, ordforrådet er i økning igjennom hele barneskolen
- Rangordningen mellom barna er også her relativt stabil: de som strever i 2. klasse gjør det også i 6. klasse.
- Men! Her ser vi at de som hadde god språkforståelse i 2. klasse hadde sterkere vekst enn de som hadde dårlig språkforståelse i 6. klasse: en såkalt Matteuseffekt.

Hvordan kan vi stimulere språkferdighetene i barnehagen?

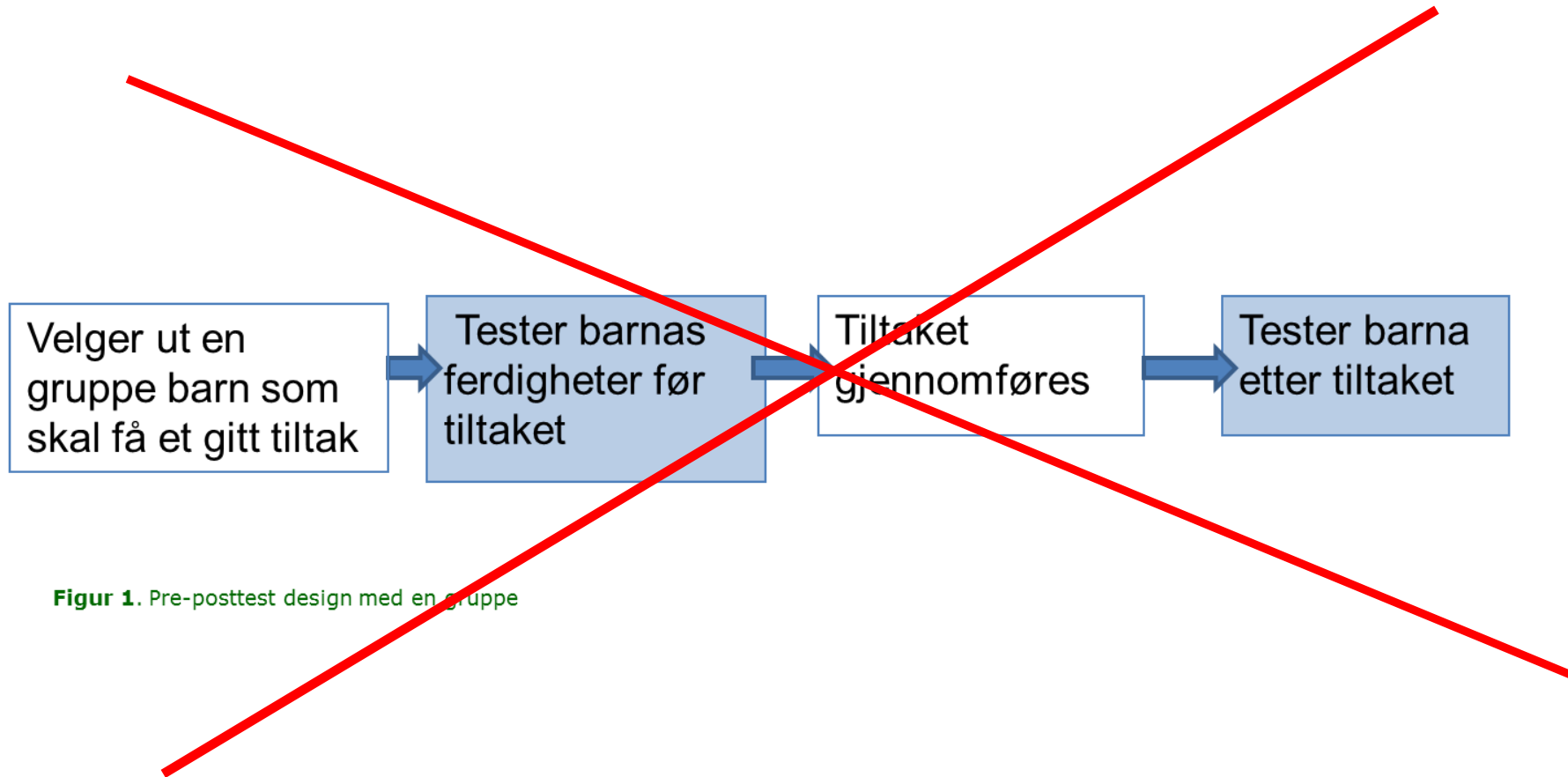
Oppbygning av studie

Figur 1. Pre-posttest design med en gruppe

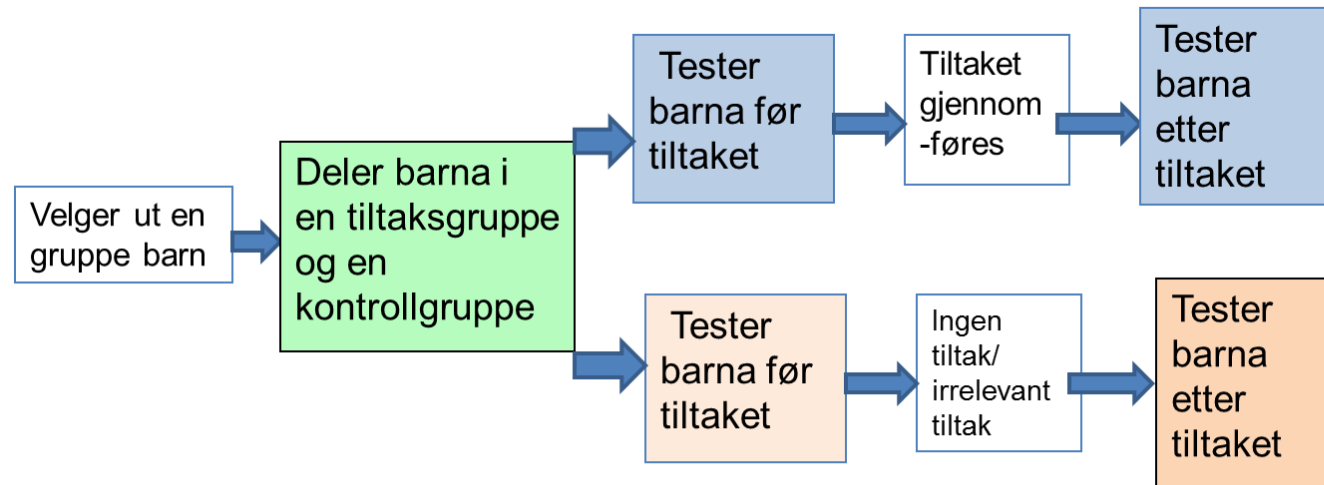
Oppbygning av studie

Figur 1. Pre-posttest design med en gruppe

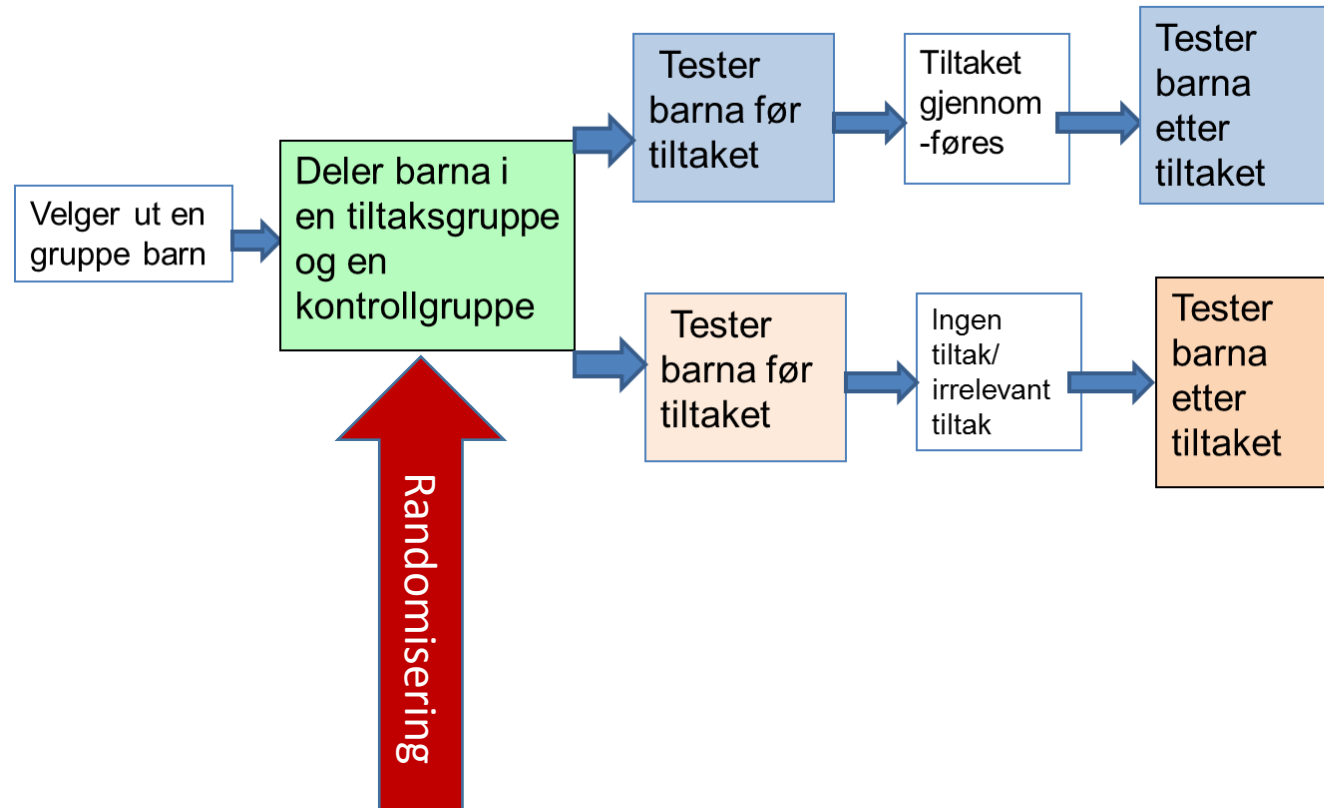
Oppbygning av studie

Figur 2. Studier med kontrollgruppe

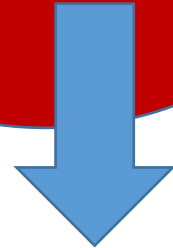
Oppbygning av studie

Figur 2. Studier med kontrollgruppe

Språktrening av enspråklige barn med relativt svak språkforståelse

Utdanning 2020, Finnut og IPED

En randomisert kontrollert
treningsstudie

(Hagen, Melby-Lervåg & Lervåg)

Screening = 860

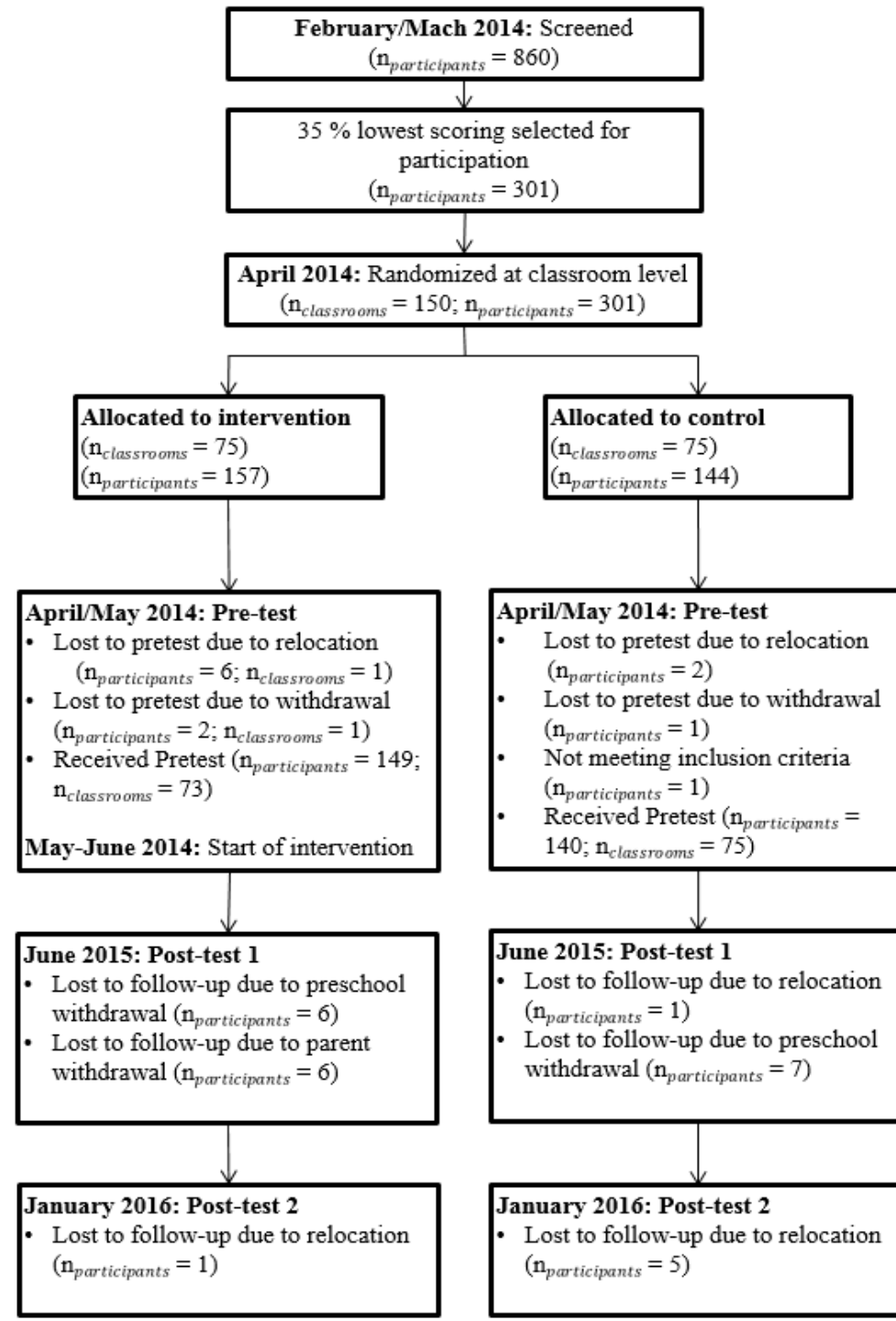
BPVS kortversjon
WPPSI
Bildebenevning

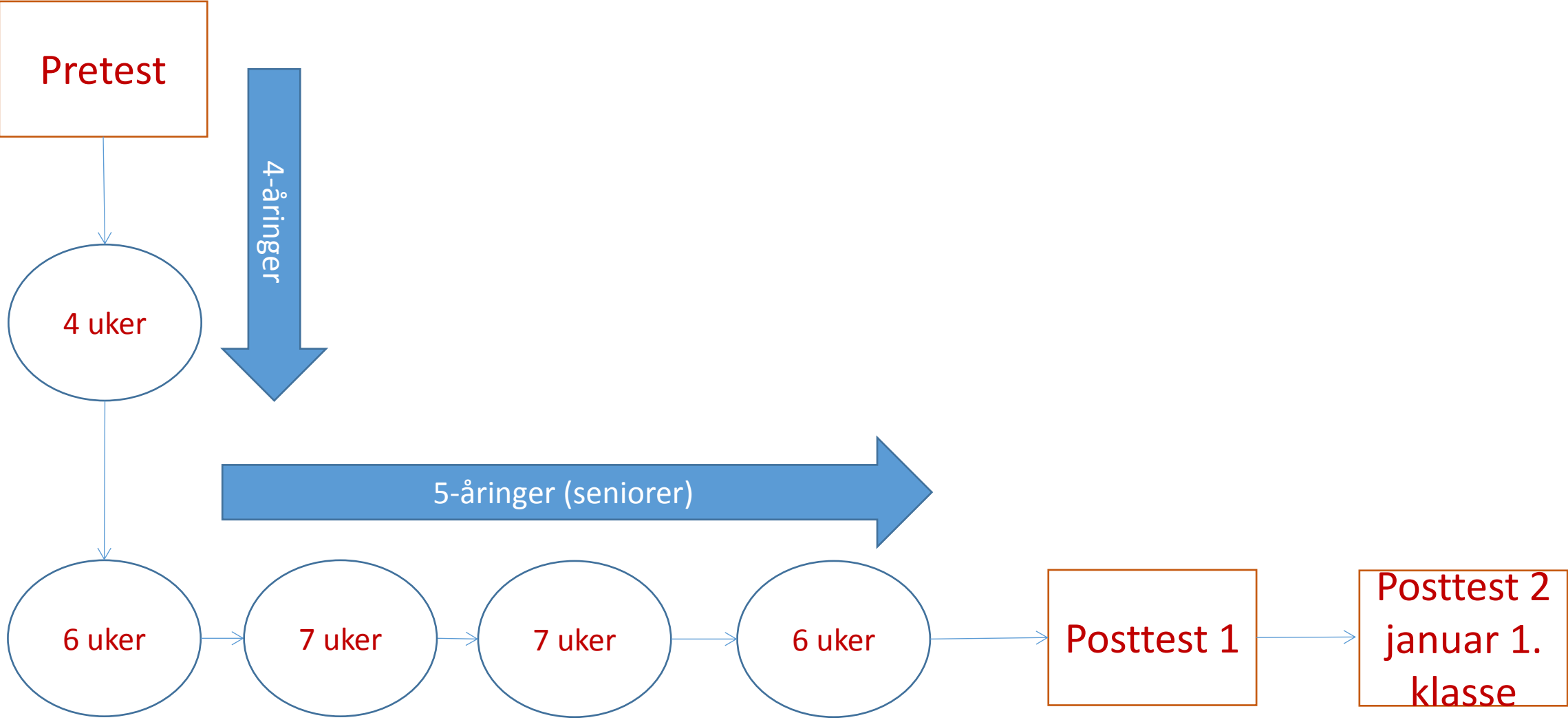
Antall barn
N = 301
Avdelinger =
150

Kontroll
n=157
Avdelinger = 75

Språkprogram
n=144
Avdelinger = 75

Språkstimulering

Uke1	Tema: Reising
Økt 1	Gruppe økt (30-40 min)
Økt 2	Individuell økt (10-15 min)
Økt 3	Gruppe økt (30-40 min)

Komponenter:

- Dialogisk lesing
- Narrative ferdigheter
- Bruk av ekspressivt språk
- Lytte aktiviteter
- Begrepsinstruksjon
- Ukas ord (Tier2)

Dialogisk høytlesing

- Dialogisk høytlesing er et tiltak som opprinnelig ble utviklet for å fremme språkutvikling og språkforståelse hos yngre barn.
- Målet med Dialogisk høytlesing er å gjøre barna til aktive deltagere i boklesingen, og ikke passive tilskuere som sitter og lytter til hva den voksne forteller.
- Dette målet når man ved at den voksne stiller spørsmål til barna under boklesingen og utdyper barnets respons på spørsmålene og generelt mens man leser.

Økt 10

Type økt: Gruppeøkt

Begreper: Trene, balanse, retning

Materiell:

- hånddukke (frosken)
- hvem, hva, hvor og når kortene
- Boka Se og Si, bilde «sommersøndag»

Varighet: 30-40 min

Del 1: Introduksjon til opplegget

Si: I dag skal vi snakke om noen nye ord. Ordene er trene, balanse og retning.

Vet noen hva **trene** betyr? La barna svare og hjelp de dersom de ikke vet. Forklar at det betyr å øve på noe. *Vi gjør det når vi har lyst til å bli bedre i noe. Vi kan si: jeg har lyst til å bli bedre til å sykle, derfor må jeg trene. Kan dere huske noen ganger dere har trent på noe?*

Vet dere hva **balanse** betyr? *Vi kan si det hvis vi greier å stå på ett bein (vis). Når vi klarer det, holder vi balansen. Vi er i likevekt slik at vi ikke faller selv om vi bare står på ett bein. Vil dere prøve det? (det er lov å støtte seg til noe hvis vanskelig)* Ros barna og si: *nå holder vi balansen alle sammen. Kan dere komme på noen andre ganger vi må prøve å holde balansen?* (f.eks. når vi sykler, når vi går på noe smalt som en planke e.l., når vi står på ski)

Vet dere hva **retning** betyr? *Retning er hvilken vei noe går, for eksempel en bil som kjører rett fram. Eller en rakett som går oppover. Eller når dere sklir på en sklie, da er retningen nedover.*

Del 2: Lese en historie

Les: Det var en gang en gutt som var på sykkeltur i skogen. Han så et tre som hadde veltet og tenkte at han ville balansere på trestammen som lå bortover bakken. Han la fra seg sykkelen og klatret opp på trestammen (den var ganske stor). Så begynte han å gå forsiktig bortover. En mann gikk forbi på stien. Han ropte til gutten: «Trener du?» Da skvatt gutten og mistet balansen. Han datt ned på bakken, men slo seg heldigvis ikke så mye. Jeg vil prøve igjen, tenkte han og klatret opp på nytt. Denne gangen kom han helt bort til andre siden. Der snudde han seg forsiktig rundt og begynte å gå i motsatt retning. Han gikk sånn frem og tilbake en liten stund. Dette var lett, tenkte han fornøyd. Plutselig fikk han øye på noen blomster like bortenfor. Jeg vil plukke blomster og ta med hjem til mamma, tenkte han. Gutten hoppet ned og løp bort til blomstene. Da han hadde plukket en stor bukket, stakk han blomstene helt opp til nesa og snuste kraftig. Mmmm, de lukter godt! Tenkte han. Plutselig kjente han et stikk på nesetippen og det gjorde forferdelig vondt! Han hørte en summende lyd og så noe lite som fløy vekk. Hva var det?

Bruk hvem, hva, hvor og når kortene. Spør barna: *hvem handlet denne historien om? Hvor skjedde det? Når?* (var det kanskje vår eller sommer fordi det var blomster i skogen?) *Hva skjedde i historien? Si: Hvorfor fikk gutten vondt i nesa? Hva var det som lagde den summende lyden?* Hvis barna ikke forstår, fortell at du tror det var en bie som stakk han. Snakk om at bier liker blomster. Prat også om hva dere tror skjer videre. Løper han hjem? Gråter han?

Del 3: Leke «frosken sier» (hånddukken frosken)

Den voksne starter og bruker begrepene balansere, trene og retning. **Si:** *Frosken sier: balanser på ett bein.* Når barna har gjort dette, si: *Frosken sier: tren på å hoppe opp og ned.* **Si:** *Frosken sier, gå sakte mot den veggen* (pek på en av veggene i rommet). Når alle gjør dette, si: *Bytt retning.* Hvis noen stopper eller snur seg, minn dem på regelen om kun å gjøre det når du sier «frosken sier» først. Hold på en liten stund. La så hvert barn få ha frosken og gi kommandoer. Hjelp hvis det er vanskelig. Hold på til alle barna har fått prøve litt hver.

Del 4:

Boka Se og Si, bilde «sommersøndag».
Lag «jeg ser» setninger

Del 5: Oppsummering og avslutning:

Spør barna om de kan huske hva de har gjort denne økten, for eksempel:

Si: *Vi snakket om noen ord, husker dere noen av ordene vi pratet om?*

Vi leste en historie. Er det noen som husker hvem den handlet om? Hva skjedde i historien?

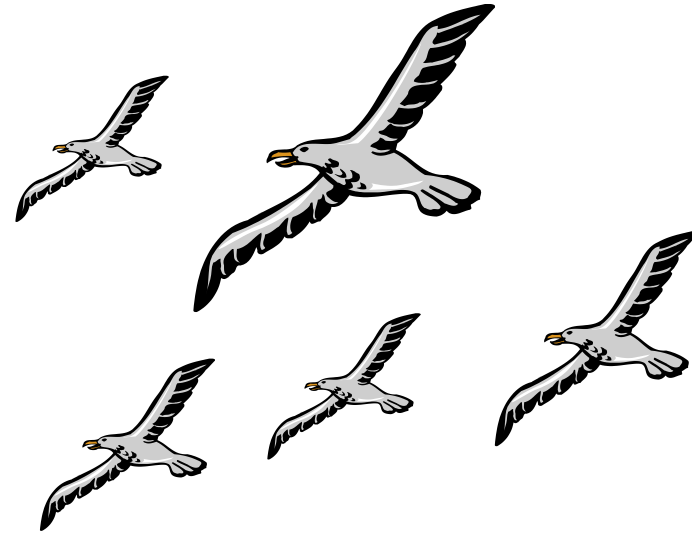
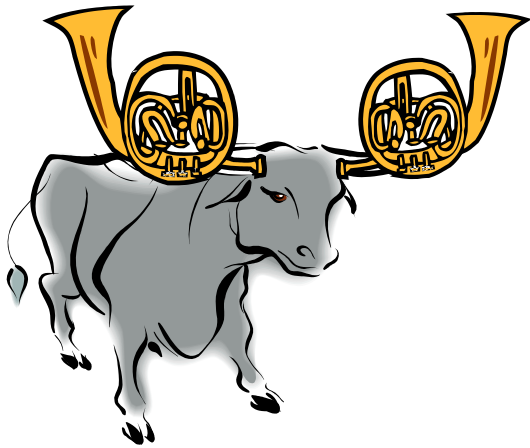
Vi lekte en lek. Hvem kan huske hva den handlet om?

En flink lytter: *Hver gang vi er sammen, skal frosken lete etter en flink lytter. Han vil velge en av dere som har lyttet fint, og sette navnekortet opp på tavlen her* (vis tavlen). Ta frem frosken og **si:** *I dag synes frosken at _____ har vært en god lytter. _____ går frem, og henger tegningen/bildet av seg selv på tavlen for en flink lytter.*

Takk for i dag.

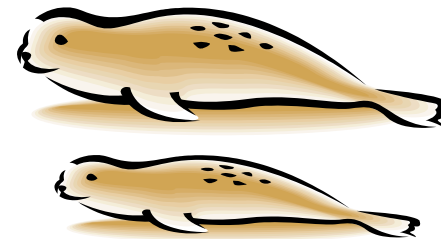
Eksempel på språkaktivitet:

Like ord med ulik betydning

3

Sammensatte ord

Nr 53

LØVE

FLUE

REGN

LOMME

BUE

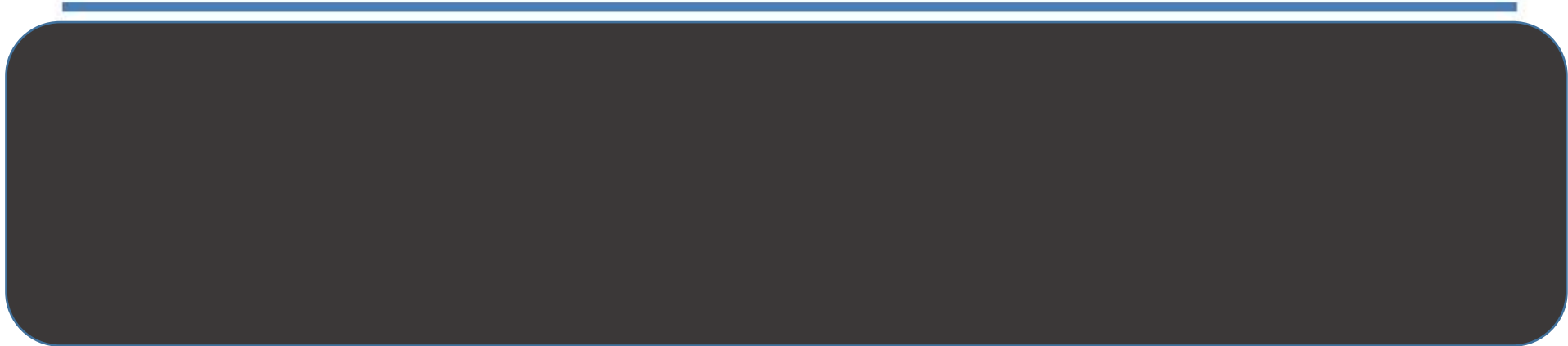
BOK

TANN

SOPP

Sammensatte ord

Nr 53

LØVE

FLUE

REGN

LOMME

BUE

BOK

TANN

SOPP

FLUESOPP

REGNBUE

LØVETANN

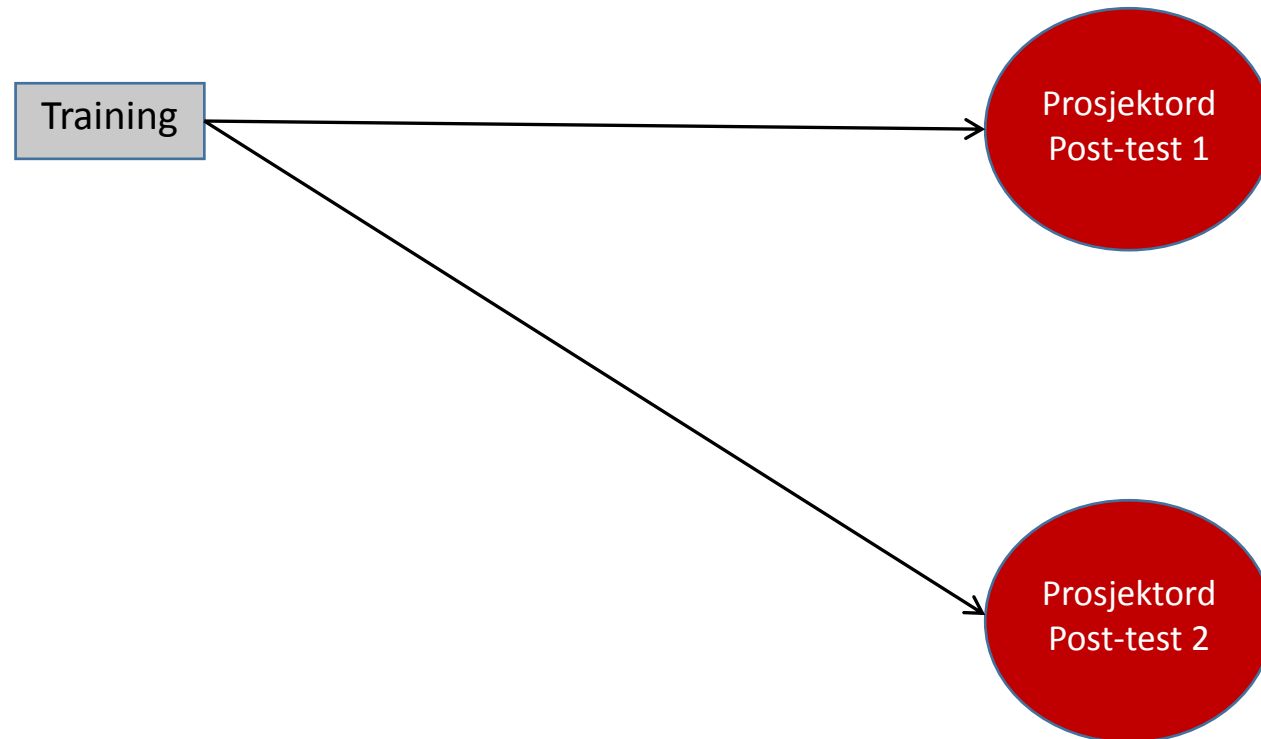
LOMMEBOK

Resultater:

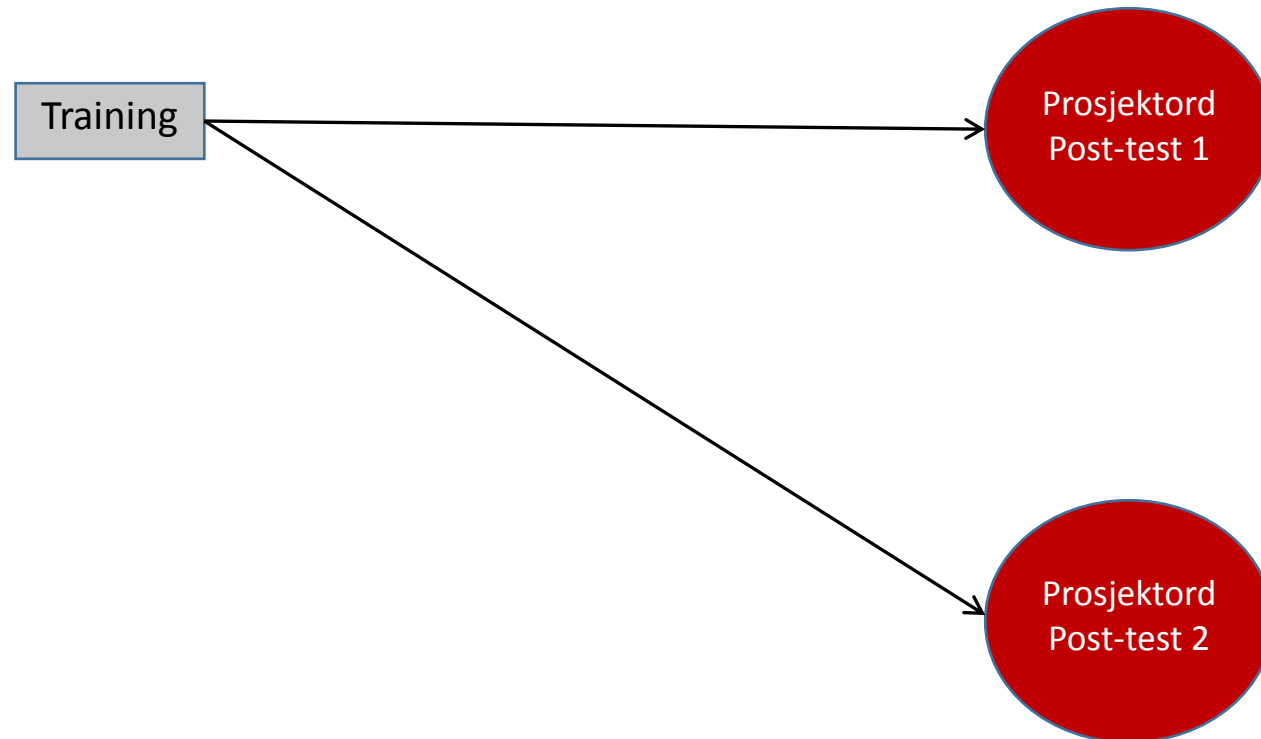
Er det effekter på prosjektordene?

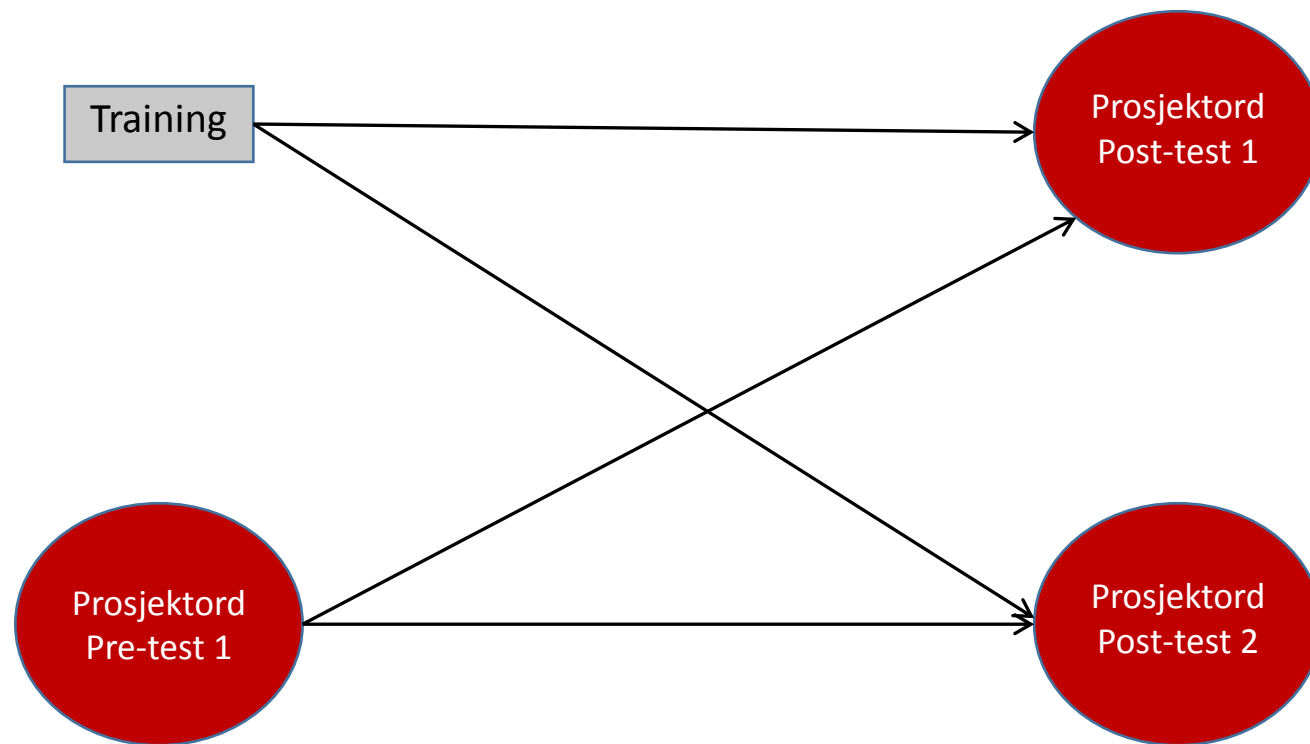
Resultater-prosjektord

Resultater-prosjektord

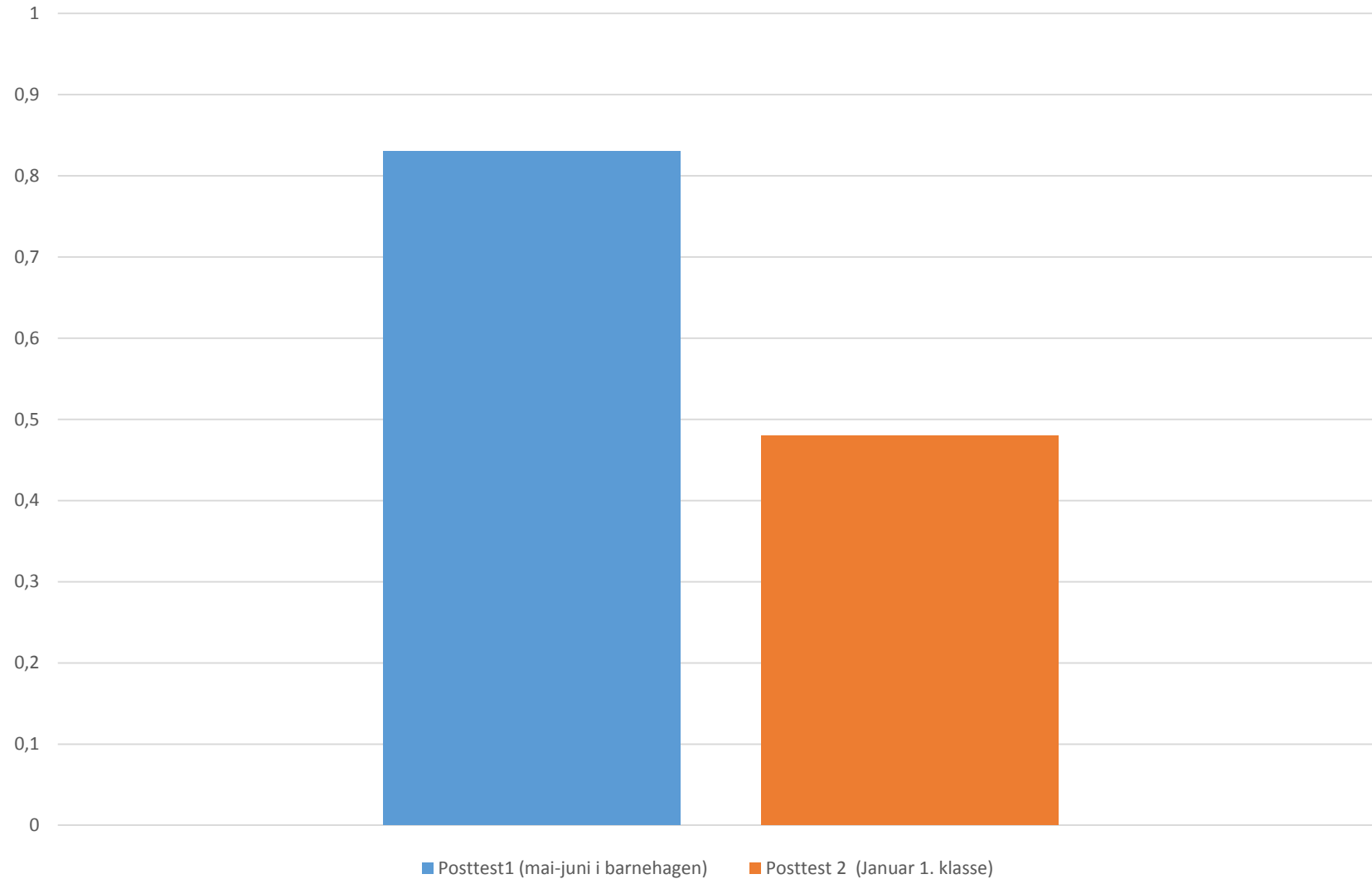

Resultater-prosjektord

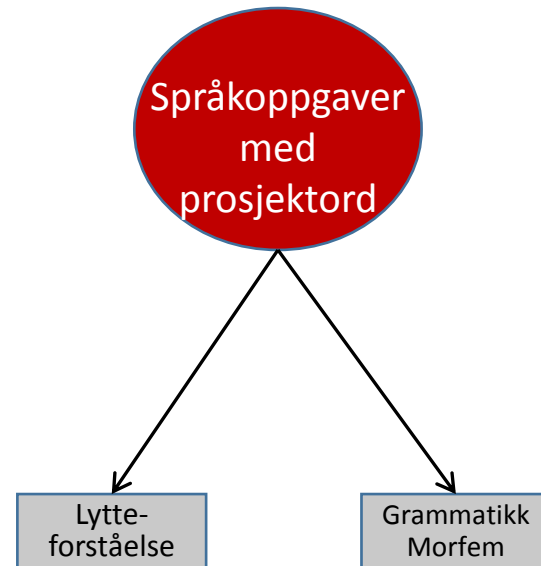
Resultater–prosjektord

Effekter av språkstimuleringen - definere prosjektord

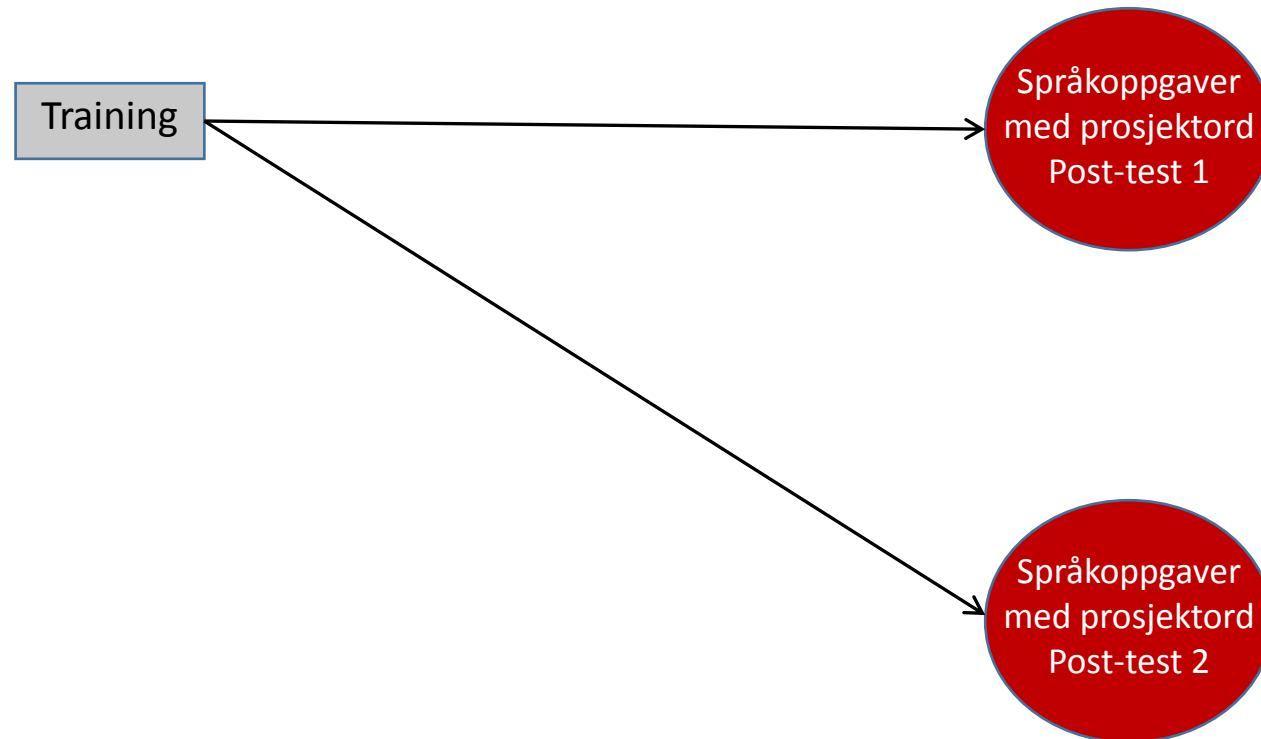

Lar effektene av treningsprogrammet seg overføre til språkoppgaver som inneholdt ord det ble er trent på?

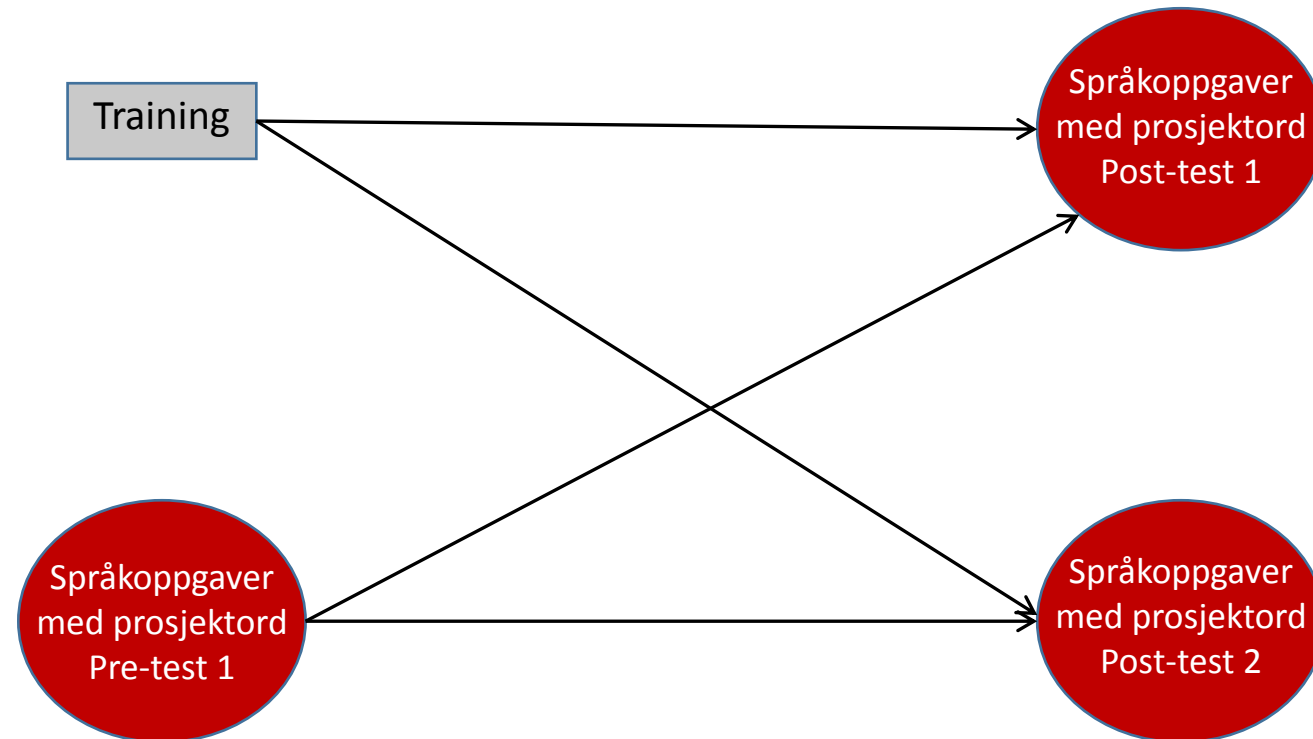
Resultater– Språkoppgaver som inneholdt prosjektord

Resultater– Språkoppgaver som inneholdt prosjektord

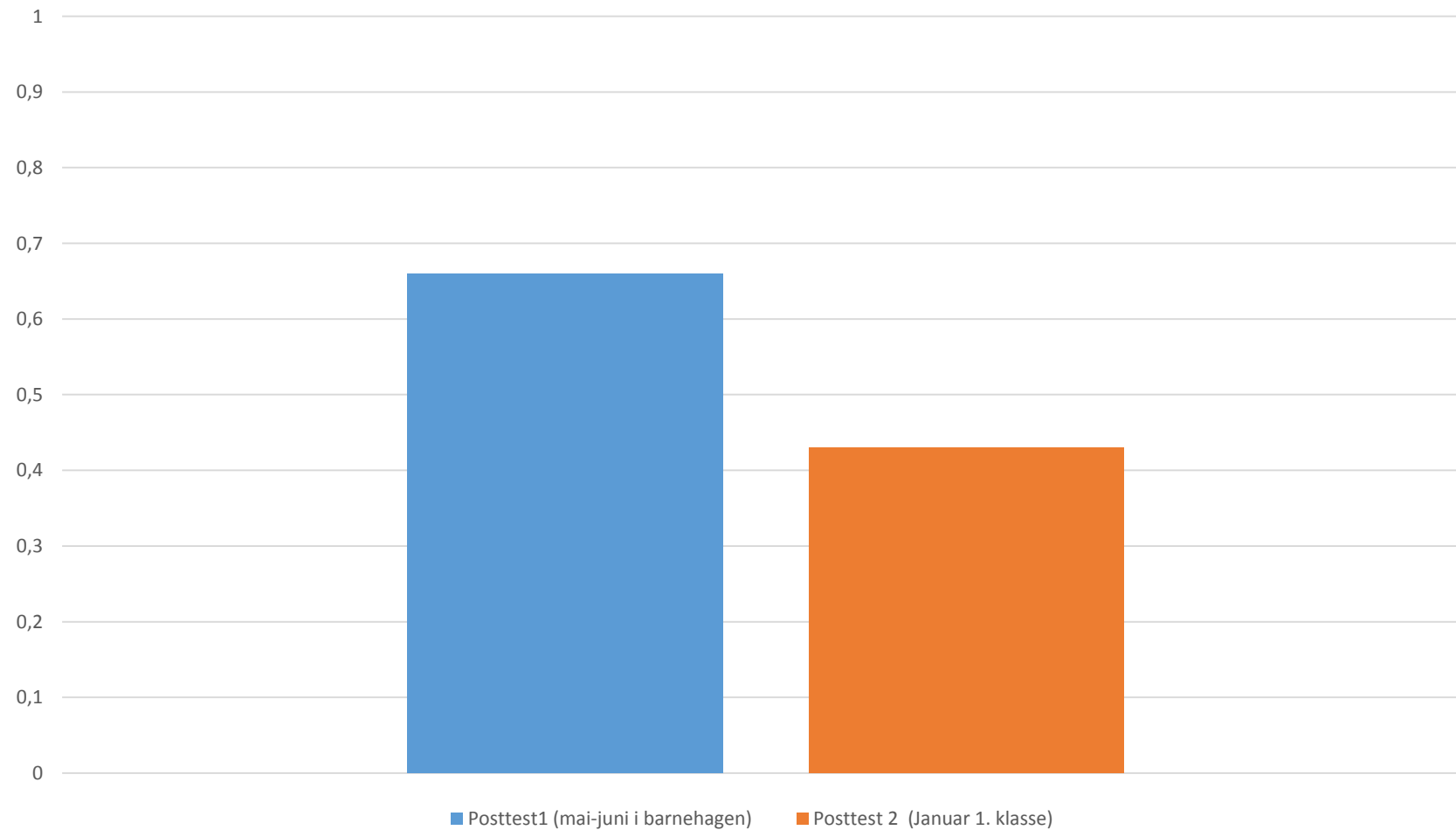
Resultater– Språkoppgaver som inneholdt prosjektord

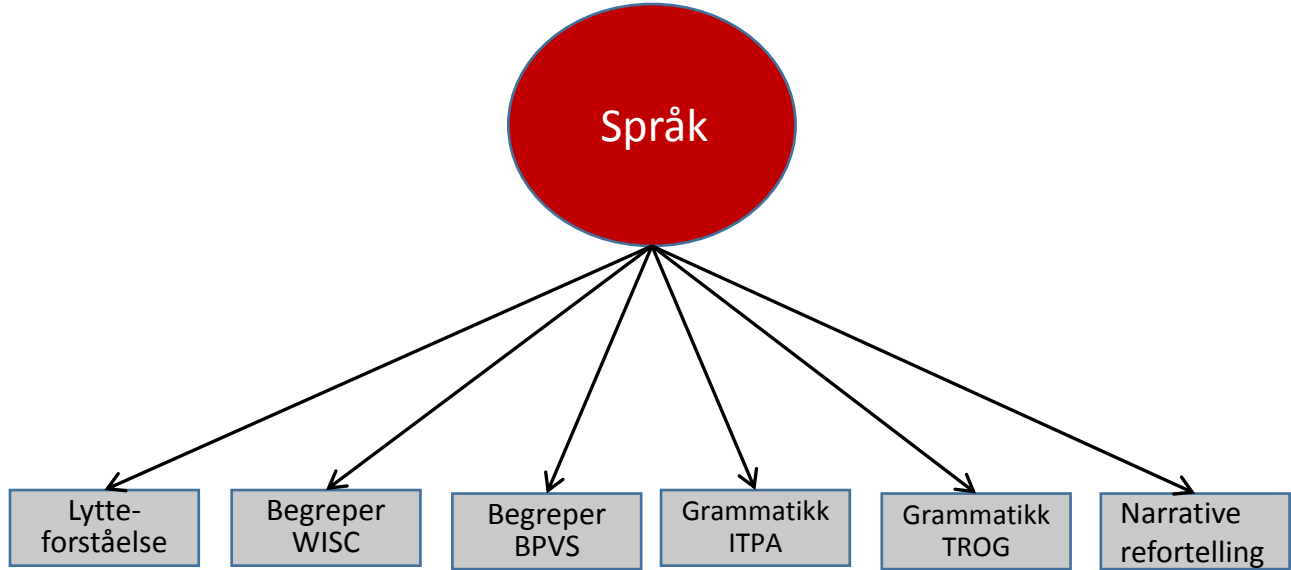
Resultater– Språkoppgaver som inneholdt prosjektord

Effekter av språkstimuleringen - Språkoppgaver som inneholdt prosjektord

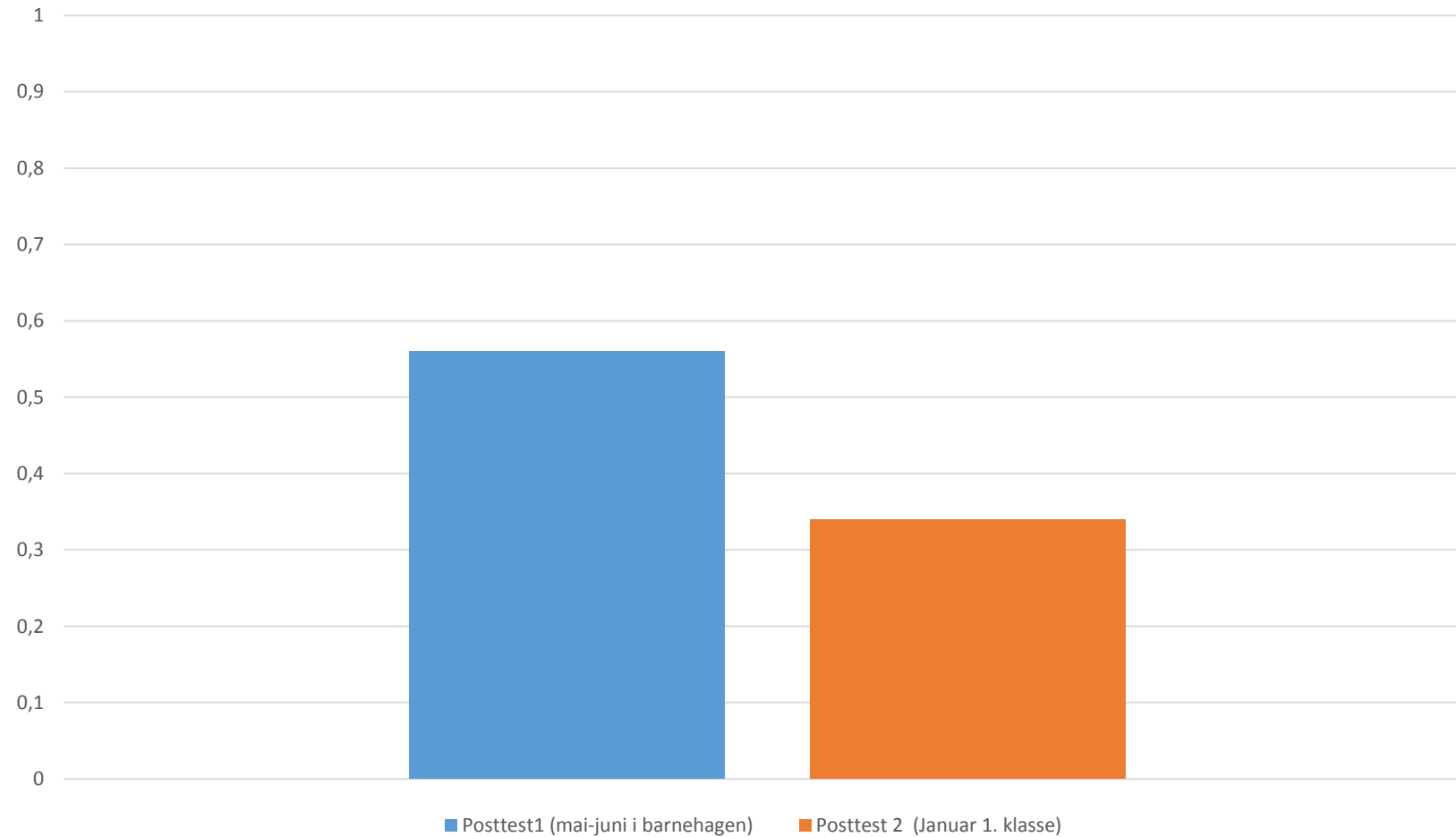
Lar effektene av språkstimuleringen seg overføre til språkferdigheter som ikke inneholdt prosjektord?

Lar effektene av språkstimuleringen seg overføre til språkferdigheter som ikke inneholdt prosjektord?

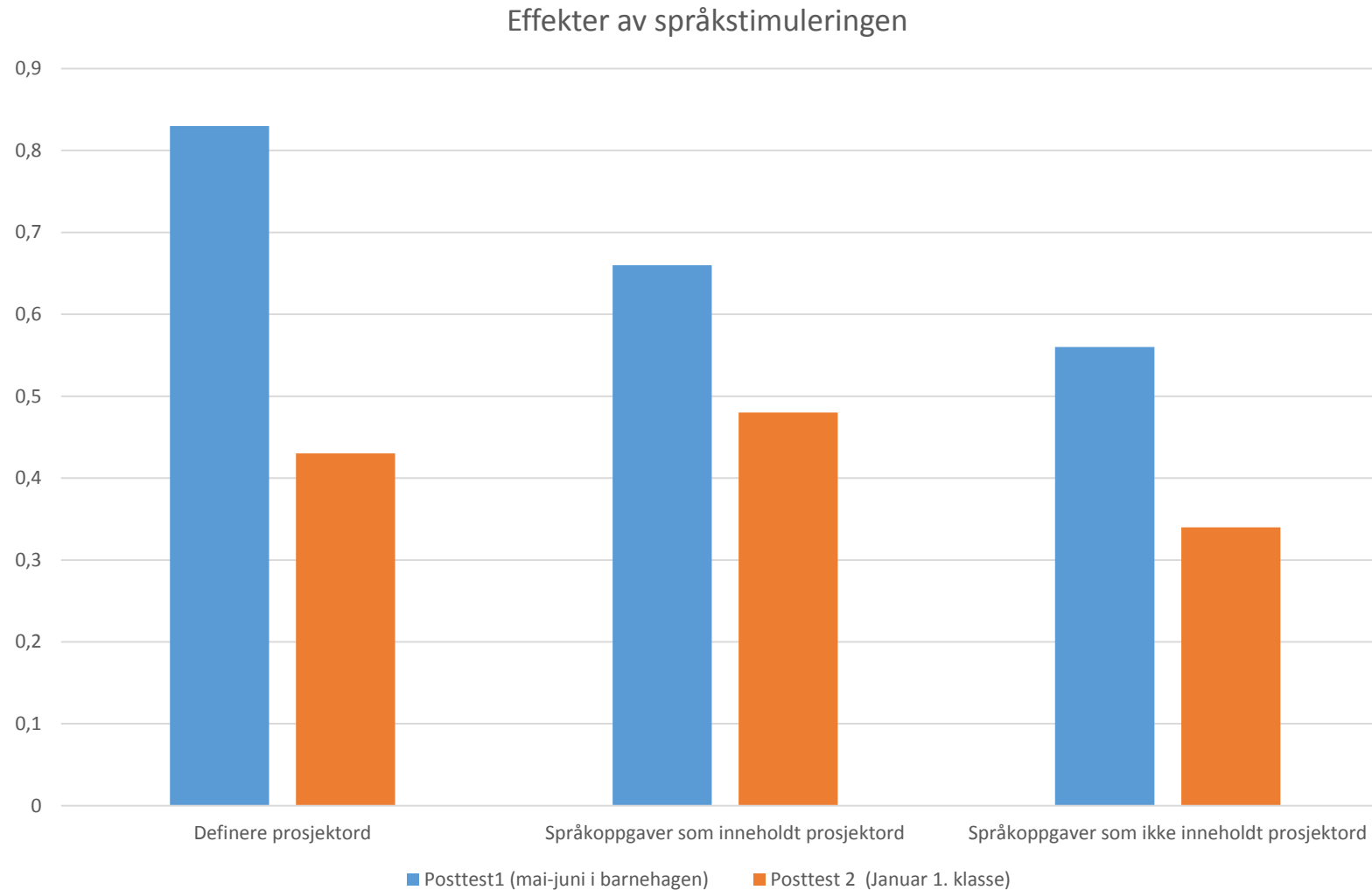

Resultater– Språkoppgaver som ikke inneholdt prosjektord

Effekter av språkstimuleringen - Språkoppgaver som ikke inneholdt prosjektord

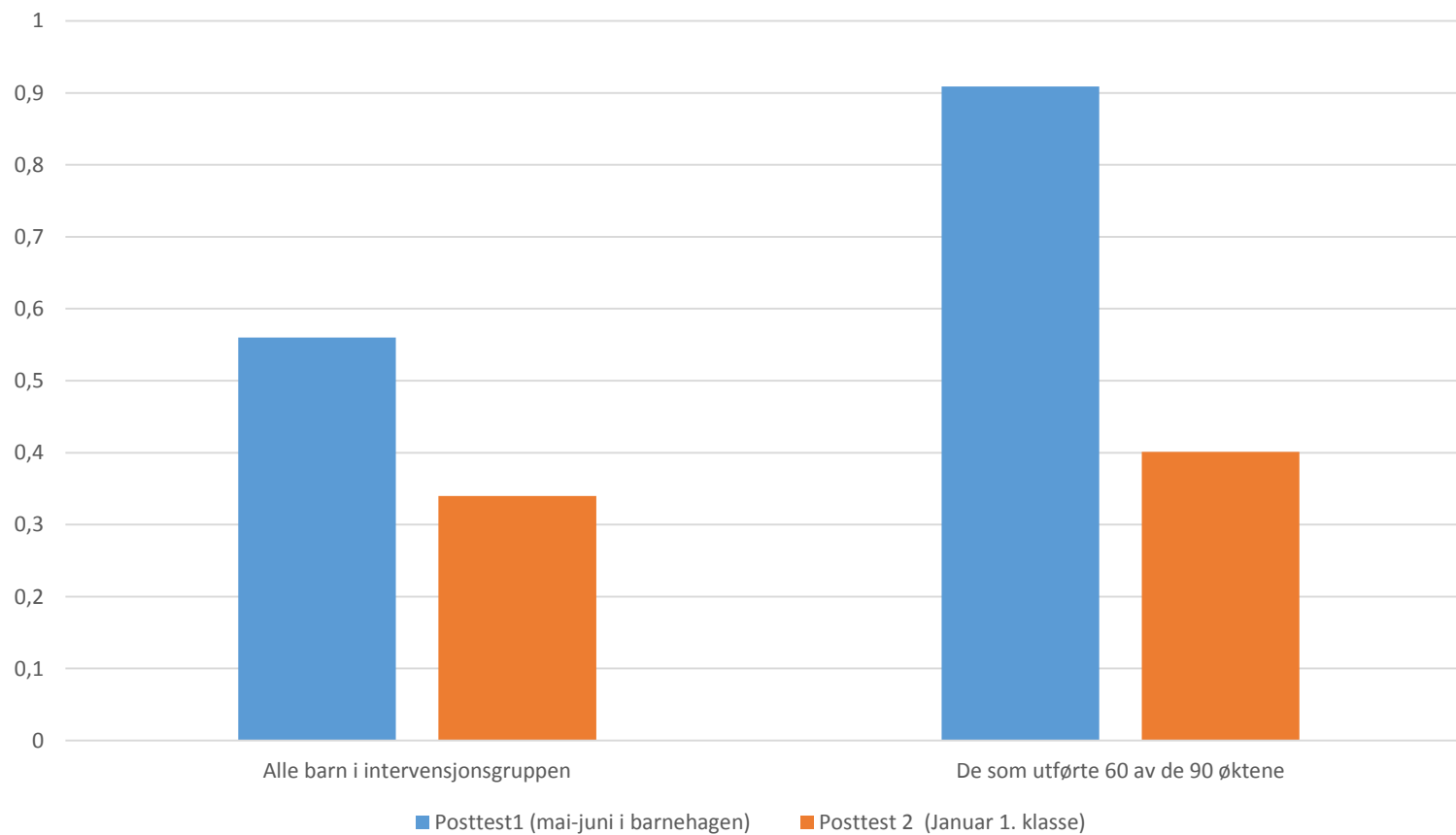

Resultater– Oppsummering

Resultater– De som fullførte 2/3 deler av øktene

Effekter av språkstimuleringen - Språkoppgaver som ikke inneholdt prosjektord

Varierte effekten i forhold til hvor gode språkferdighetene var ved starten av studien?

Resultat fra interaksjonsanalyser viser at det ikke var tilfellet:

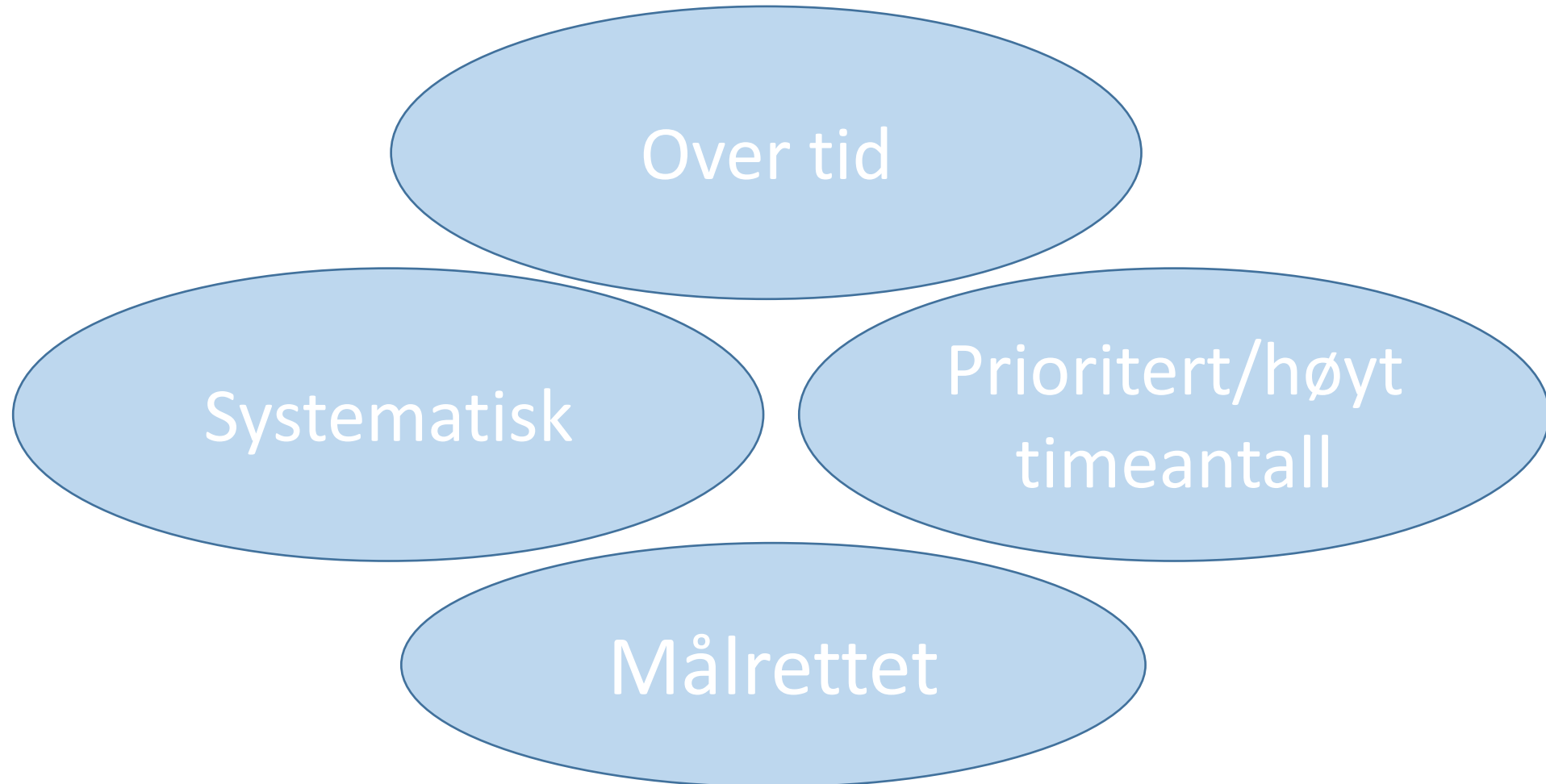
- Effekten av treningen varierte ikke i takt med utgangspunktet.

Konklusjon:

- Systematisk språkstimulering i barnehagen ser ut til å effektivt kunne bedre språkforståelse hos barn med relativt svake språkferdigheter før de begynner på skolen.
- Effektene av stimuleringen lar seg generalisere til ord og språkaktiviteter det ikke er trent på.
- Effektene vedvarer inn i skolen

Nøkkelen til effekt....

Takk for oppmerksomheten
og ikke minst for den store
innsatsen dere har lagt ned
i studien!

Åste Mjelve Hagen, Monica Melby-Lervåg & Arne Lervåg
Bærum_2017